

**TÁMOP- 3.2.4.A - 11/1 – 2012 - 0056 „A tudás Patakja” című pályázat
2012. decemberi programjai**

Könyvtárismereti felkészítés

Időpont: 2012. december 5. 12:45 – 13:45

Téma megnevezése: Általános könyvtártörténet

Előadó: Misák Marianna könyvtáros

Helye: Sárospataki Református Kollégium , Nagykönyvtár

Teológiai szakmai program

Időpont: 2012. december 10. 16:00 -17:00

Téma megnevezése: A vegyes házasságról szóló viták a XIX. században

Előadó: Fazekas Csaba

Helye: Sárospataki Ref. Teológiai Akadémia, Szikszai terem

Roma fiatalok könyvtár-szocializációs programja

Időpont: 2012. december 11. 10:00 – 12.00

Téma megnevezése: A könyv (olvasás) varázsa

Előadó: Barnóczki Anita cigánymissziós referens és Misák Marianna könyvtáros

Helye: Sárospataki Ref. Kollégium, Nagykönyvtár

Irodalmi kör

Időpont: 2012. december 17. 19:00 – 20:00

Téma megnevezése: „Árad a Bodrog „ - Móricz és Sárospatak

Előadó: Dr. Kováts Dániel

Helye: Sárospataki Ref. Teológiai Akadémia, Szikszai terem

Könyvtárismereti felkészítés

Időpont: 2012. december 5. 12:45 – 13:45

Téma megnevezése: Általános könyvtártörténet

Előadó: Misák Marianna könyvtáros

Helye: Sárospataki Református Kollégium, Nagykönyvtár

MEGHÍVÓ

„A tudás Patakja”

Könyvtárismereti felkészítés

A Sárospataki Református Kollégium
Szeretettel meghívja Önt

Misák Marianna:
Általános könyvtártörténet
című előadására

Időpontja:
2012. december 5.. [szerda] 12,45 óra

Helyszín:
A Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei
Nagykönyvtára

Általános könyvtárismeret (összefoglalás)

2012. december 5-én tematikus foglalkozás keretében gimnáziumi csoport számára tartottunk foglalkozást. Ezen az órán - élve a lehetőséggel - a Sárospataki Nagykönyvtár történetével ismerkedtünk meg a kezdetektől fogva napjainkig. Az ismeretátadás során szó volt az állomány gyarapodásáról a kezdetektől, majd a későbbi gyarapításról, állománynövekedésről, az őskönyvtár sorsáról. Aztán szó volt az iskola és a könyvtár életében bekövetkezett 32 évnyi kényszer szünetről, az újraindulás nehézségeiről, a két világháború közötti állomány helyzetéről, az Oroszországba elhurcolt könyvek sorsáról, visszakerüléséről. Mivel a könyvtárban életében nagyon fontos a kutatószolgálat, külön hangsúlyt helyeztünk erre is. Végül pedig címszavakban említést tettünk a Tudományos Gyűjteményekben található többi részlegről.

Az elméleti ismeretszerzést egy játékos ismétlés és rögzítés követte, mely által a diákokban még jobban elmélyült mindaz, amit hallottak és láttak, hiszen a power-pointos vázlatához igyekeztünk régi képekből illusztrációkat mutatni. Sárospatak életében Comenius óta szöveg és kép nagyon fontos részét képezi az oktatásnak, nevelésnek.

Teológiai szakmai program

Időpont: 2012. december 10. 16:00 -17:00

Téma megnevezése: A vegyes házasságról szóló viták a XIX. században

Előadó: Fazekas Csaba

Helye: Sárospataki Ref. Teológiai Akadémia, Szikszai terem

MEGHÍVÓ

„A tudás Patakja”

Teológiai szakmai program

A Sárospataki Református Kollégium
Szeretettel meghívja Önt

Fazekas Csaba:

A vegyes házasságról szóló viták a XIX. században
című előadására

Időpontja:

2012. december 10. (hétfő) 16 óra

Helyszín:

A Sárospataki Református Teológiai Akadémia,
Szikszai terem

A vegyes házasságok kérdése a reformkorban (összefoglalás)

A 18. század elején helyreállt a Magyar Királyság illetve Erdély – Habsburg Birodalmon belüli – területi integritása, melynek egyik legfontosabb egyházpolitikai következménye az lett, hogy nagy létszámú, nem katolikus felekezetek is éltek az országban. Az egyházak közötti együttélés, egymáshoz való viszonyaik szabályozása így a felvilágosodás, a felvilágosult abszolutizmus, majd a polgári átalakulásért folytatott küzdelmek időszakában a legfontosabb belpolitikai kérdések egyike lett. Ebből a szempontból két témakör számított leginkább neuralgikus, a felekezeti együttélést országos illetve helyi szinten is meghatározó kérdésnek: az áttérések illetve a vegyes házasságok ügye. Utóbbit az 1791. évi XXVI. tc. 15. §-a próbálta rendezni, mely kimondta, hogy vegyes házasságot csak római katolikus pap előtt lehet kötni (aki azt semmi módon nem akadályozhatja), továbbá amennyiben az apa katolikus, úgy valamennyi, a házasságból született gyermeknek katolikusnak kell lennie, amennyiben viszont az apa protestáns, úgy a fiúgyermekek követhetik apjuk vallását is. Ez a szabályozás bár elvben tiltotta, a gyakorlatban nem akadályozta a katolikus egyház azon gyakorlatát, mely szerint a protestáns féltől reverzális kérték a házasság megáldásához a nem katolikus féltől.

A vegyes házasságok ügye az 1830-as években került a belpolitikai érdeklődés középpontjába. Egyrészt nagy visszhangot váltott ki a kölni érsek és a porosz kormány konfliktusa, másrészt komoly vihart kavart Lajcsák Ferenc nagyváradai püspök 1839. márciusi körlevele, melyben megtiltotta egyházmegyéje papjainak a vegyes házasságok reverzális nélküli megáldását, erre az esetre az ún. passiva assistentia gyakorlatát írta elő. (Eszerint a pap nem áldja meg, csak tudomásul veszi a házasság létrejöttét.) Az ekkor formáló reformellenzék törvénysértést, a katolikus egyház által okozott sérelmet látott az intézkedésben, s ez épp ekkor összeülő országgyűlésben követelte Lajcsák (valamint a hasonló intézkedést foganatosító Scitovszky János rozsnói – később pécsi –

püspök) megbüntetését. Vallásügyi törvény illetve a törvénysértést orvosló intézkedés ekkor nem született, melynek következtében 1840 májusában a püspöki kar úgy határozott, hogy kiterjeszti a nagyváradi intézkedést az egész magyar római katolikus egyházra, továbbá Rómába küldi pápai állásfoglalásért Lonovics József csanádi püspököt.

A katolikus egyház magatartása élénk visszhangokat váltott ki a vármegyékből. Pest, majd Zala megye állásfoglalása nyomán a vármegyék sorozatban hoztak olyan határozatokat, melyek értelmében a passiva assistentia gyakorlatában törvénysértést láttak, s úgy döntöttek, hogy a reverzalist megtagadó vegyes vallású házaspárokra a házassági áldást ki nem szolgáltató katolikus papokat a vármegyei törvényszék elé idézik és megbüntetik. A vármegyei közgyűlések üléstermeit heves egyházpolitikai viták töltötték be, melyekről a korabeli – ekkor a Pesti Hírlap révén új politikai funkciókat kapó – sajtó széles körben beszámolt, és számos röpirat is „tematizálta” az amúgy is élénk belpolitikai közéletet.

A vegyes házasságok ügye egyre kényelmetlenebbé vált a kormányzervek illetve a bécsi udvar számára, továbbá a – perbe fogott plébánosok miatt – a püspöki kar is. A viták során egyre inkább kikristályosodott a reformellenzék egyházpolitikai programja: az állam és az egyház elválasztása, a katolikus egyház – más felekezetekkel szemben élvezett – kiváltságainak felszámolása. A vita egyébként 1841 végére egyre inkább háttérbe szorult más témák mögött, már csak azért is, mert a végső megoldást minden érintett egy új vallásügyi törvény elfogadásában látta. Utóbbit az 1843-44. évi országgyűlés meg is alkotta, mely egy időre ismét lezárta a – dualizmus korában új távlatokat kapott – egyházpolitikai vitákat. (1844. évi III. tc.)

Fontos, hogy ez a vegyes házasság-vita elsősorban a katolikus egyház és a liberális ellenzéki politikusok között zajlott, a református illetve evangélikus egyházak csak óvatosan, konzervatív szellemben foglalkoztak az ügyel.

Roma fiatalok könyvtár-szocializációs programja

Időpont: 2012. december 11. 10:00 – 12.00

Téma megnevezése: A könyv (olvasás) varázsa

Előadó: Barnóczki Anita cigánymissziós referens és Misák Marianna könyvtáros

Helye: Sárospataki Ref. Kollégium, Nagykönyvtár

MEGHÍVÓ

„A tudás Patakja”

Roma fiatalok könyvtár-szocializációs programja

A Sárospataki Református Kollégium
Szeretettel meghívja Önt

Barnóczki Anita és Misák Marianna:
A könyv (olvasás) varázsa
című előadására

Időpontja:
2012. december 11. (kedd) 10 óra

Helyszín:

A Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményeinek
Nagykönyvtára

A könyv (olvasás) varázsa (összefoglalás)

Vannak olyan gyerekek, akik az iskolarendszer által elvárt képességek terén jelentős hátránnyal érkeznek az iskolába. Ez nem csupán a szegényes szókinccset és nyelvi fejletlenséget foglalja magába, de teljesen más az olvasás értékéről alkotott vélekedésük is. Aki otthon könyvekkel találkozik, akinek szülei meséket olvasnak, aki látja, hogy a könyvekben olyan érték rejtőzik, amely az élethez fontos, annak természetes az olvasástanulás és az arra való motiváció. Ezekben a gyerekekben nagyon hiányos ez az élmény.

Nagyon sokszor megtapasztaljuk azonban azt is, hogy egy könyvtár élménnyé tett meglátogatása milyen mély nyomot hagy a gyermekek életében. Lelkesedésük motivációként jelentkezhet az iskolai munkában. A Nagykönyvtár egyedülálló gyűjteménye alkalmas az érdeklődés felkeltésére és fenntartására.

A program tartalma:

1. Az épület megismerése, a közös mese kezdete

Beléptünk a múlt világába, visszautaztunk a múltba. A gyermekektől szinte teljesen új világ csodálattal töltötte el mindnyájukat. Ebben a kedvező helyzetben az előadó és programvezető koncentráltan és hatékonyan tudott dolgozni.

2. Következett a könyvtár történetének megismerése jeles elődök bőrébe bújva.

Az előadók vezetett és strukturált módon eljátszották röviden a nagy elődök történeteit. Ez a játék lehetőséget adott a gyermekek saját negatív élményeinek az elbeszélésére, és ezzel „helyet teremtettek” a pozitív élmények számára.

3. A „leg” könyvek megtekintése

A gyermekek kvíz-játék keretében megtekintették, és hasznos információkat szereztek a legnagyobb, legnehezebb, legrégebbi, legkritkább, stb. könyvekről.

4. Mire jó a könyv? Mire jó az olvasás?

Egy rövid előadás hangzott el a könyv és olvasás fontosságáról és hasznáról, melyet csapatverseny követett.

5. „Saját könyvem”

A gyermekek mindegyike kapott az életkorához és érdeklődéséhez szabott egy-egy könyvet. Miután mindenki felfedezte, hogy mit tartalmaznak az ajándékkönyvek, néhány mondatban bemutatták azokat egymásnak.

Irodalmi kör

Időpont: 2012. december 17. 19:00 – 20:00

Téma megnevezése: „Árad a Bodrog „ - Móricz és Sárospatak

Előadó: Dr. Kováts Dániel

Helye: Sárospataki Ref. Teológiai akadémia, Szikszai terem

MEGHÍVÓ

„A tudás Patakja”

Irodalmi kör

A Sárospataki Református Kollégium
Szeretettel meghívja Önt

Kováts Dániel:

„Árad a Bodrog” – Móricz és Sárospatak
című előadására

Időpontja:

2012. december 17. (hétfő) 19 óra

Helyszín:

A Sárospataki Református Teológiai Akadémia,
Szikszai terem

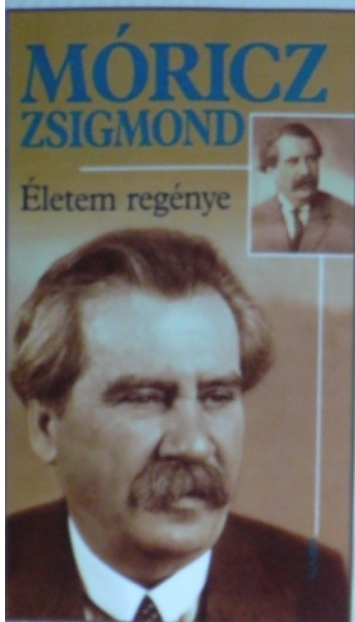
Árad a Bodrog - Móricz Zsigmond és Sárospatak (összefoglalás)

Három esztendővel halála előtt a 60 esztendős Móricz Zsigmond, az egykori pataki gimnazista diák úgy nyilatkozott: „*Sárospatak mindeddig életemnek megoldatlan, vagy inkább megmagyarázhatatlan szakasza.*” Az előadás azt tekintette át, mi rejlik e kijelentés mögött. Móricz vallomásai és irodalmi alkotásai alapján kerestük, hogyan formálták az ifjút s benne a majdan író az innen vitt hatások, hogyan épültek be a pataki élmények a kész és a töredékben maradt alkotásokba, hogyan küzdött Móricz szinte élete utolsó napjáig a Patakból sugárzó vonzásokkal és taszításokkal.

Az előadó vázlatosan bemutatta Sárospatakot, a kort, szóba került a család ottani megtelepedése, az iskola, Móricz két és fél iskolai éve, áttekintettük az író későbbi sárospataki kapcsolatait, oda vezető útjait. Szemléltetve azt is hallhattuk, hogy milyen indítatásokat vitt magával. Az előadás kitért arra, miképp tekintettek Zemplénből, a pataki iskolából a 20. század nagy realista írójára, s miben mutatkozott meg helyi hatása még életében az ifjúság érdeklődésében és a falunevelés sárospataki kezdeményezéseiben.

A téma tanulsága az volt, hogy az érzékeny lelkű diákot a századvég sajátos légkörében negatív és pozitív élmények egyaránt érték; megtapasztalta a szellemi elődök sugárzását, de a megmerevedett tanítási rendet is. A pataki évek élményvilága négy évtizeden át foglalkoztatta az íróvá lett elmét, az iskola pedig fokozatosan megnyílt a Móricz által képviselt építő magyarság és a népi gondolat programja előtt.

- ✘ Mórícz olyan tartalmakat – negatív és pozitív példákat – vitt magával sárospataki diákéveiből, amelyek írói világába szervesen beépültek.
- ✘ A Mórícz-művek visszhangot keltettek – elutasítót is, megtermékenyítőt is – a sárospataki közgondolkodásban.

☉

„Az ember egész életében azt az életvonalat folytatja, amit tizenkét és tizennyolc éve közt kezdett. Ez a jellem kialakulásának kora. És a lelki erők ébredésének s a szellemiség megnyilatkozásának ideje.

Amit azóta mint író csináltam, annak gyökerei innen indultak el.”

